

משפיע ישועה

דרושים יקרים ורעיונות נפלאים בפרשת השבוע ובענייני דיומא
מגזי אוצרותיו הברובים של בש"ת מורנו הגה"צ
רבי יהושע נתן פויפער שליט"א
אב"ד קהל ברכת מנחם – קראקא

בה"ב תשפ"ו – גיליון ב"ט

קושיא מעיקרא ליתא

וכי תאמרו מה נאכל... וציויתי את ברכתי לכם (כה, כ-כא)

הנה במושכל ראשון נראה כי יש כאן שאלה ותשובה. השאלה היא: וכי תאמרו מה נאכל? והקב"ה מיישב את השאלה באמרו: וציויתי את ברכתי. אבל במבט נכון אין כאן שום שאלה וכלל וכלל.

ונקדים:

מרגלא בפומיה דמרן בעל 'בית הלוי' זצ"ל החילוק בדרכי הלימוד שבין בנו הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל לבניו, וכך היה אומר:

כאשר ניגש אלי אדם ושאל אותי קושיא מסוימת, ואני משיב לו עליה, הרי שברגע שאנחנו מסיימים את שיחתנו בדברי תורה, נמצינו שני שמחים. הוא על הקושיא הטובה שהקשה, והוא על התירוץ שיישבתי לו את הענין לאשורו.

לעומת זאת, כאשר בני רבי חיים נשאל שאלה, הרי שלא הוא ולא השואל שמחים מכך. וכל כך למה? מפני שרבי חיים מטיב להבהיר כי השאלה שנשאלה בטעות יסודה, והפירכא ממקום פלוני על מקום אלמוני אין לה שחר, שני העניינים אינם דומים זה לזה מעיקרא, ושני דינים חלוקים ביסודם הם.

נמצא שלשמחה מה זו עושה, כי השואל לא עלתה בידו אף שאלתו, ובני רבי חיים לא אמר שום תירוץ. ולמה? כי אם קושיא מעיקרא ליתא, אין על מה לתרץ.

בקצרה: ה'בית הלוי' לוקח את השאלה ומתרץ אותה כמין חומר, ורבי חיים לעומתו מבהיר שאין כאן בכלל קושיא.

יצוה ד' חסדו

כן הדבר הזה:

בקושיית "וכי תאמרו מה נאכל", לא בא לתרץ ולומר "וציויתי את ברכתי", כי הפסוק "וציויתי את ברכתי" אינו תירוץ, הוא רק בא לומר שאין כאן בכלל קושיא, כי קושיא מעיקרא ליתא, שהרי מי שזן ומפרנס אותו בשש השנים הוא יכלכלה בשנת השמיטה, כי אין מעצור ביד השי"ת להוריד לחם מן השמים בשנה השביעית ולפתוח את ארובות השמים להוריק ברכה עד בלי די.

גם בכל ששת השנים צריכים אנו לברכה ממרום ובלי סייעתא מן שמיא לא תניב השדה פירות לעולם, ובכל השנים יצוה ד' חסדו וברכתו חיים עד העולם. מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ שידלק (תענית כה.), שהרי זה ודאי שאם ידלק החומץ הוא נס ופלא, אבל כמו כן חייבים לדעת ולהכיר בכך שכאשר השמן דולק הוא גם כן מפלאי הבריאה, שהשי"ת נתן כח בשמן וידלק.

כמו שפירש הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ב'ליקוטי שושנה' את הפסוק (שמות יד, כט) "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים", שבני ישראל

בעוברם את הים באו לכלל הכרה וידיעה שללכת על גבי היבשה הוא גם כן נס גדול, לא פחות מהנס והפלא לעבור בתוך הים.

זה לשון קדשו שם: "ישראל בשעת קריעת ים סוף ראו נפלאותיו ית"ש ורוממותו וגדלותו, ויש צדיקים שהולכים תמיד בדביקות וליבם תמיד ברוממות אל' ובגדולתו, אף שלא בשעת קריעת ים סוף, שגם ביבשה רואין נפלאותיו איך הם עד אין קץ וערך בכל דבר ודבר הנמצא בעולם. וזהו הפירוש: "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים", פירוש, שביבשה הלכו בזה הרוממות אל' כמו בים".

מסופר שפעם ביקר רופא אצל הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן זצ"ל, אחרי שכבר עבר את גיל המאה. בסיום הבדיקה נענה ואמר הרופא: ראש הישיבה חי בדרך נס! השיב לו הגרא"ל שטיינמן מיד: גם אתה...

מי חכם ויבין את זאת, ישכיל לדעת שהפסוק "וציויתי את ברכתי" רק בא לגלות שאין כאן שום קושיא ושום שאלה, שהרי צריכים לברכת השי"ת בכל יום יום ובכל צעד ושעל, לא רק בשנה השביעית אלא גם בששת שנות המעשה אי אפשר בלי ברכת ד'.

כיוצא בזה: "אין כאלוקינו" אינה תשובה על השאלה של "מי כאלוקינו", אלא היא רק הכרזה שאין כאן שום שאלה, וקושיא מעיקרא ליתא.

לא קושיא ולא תירוץ

בישיבת וואלוזין היה נהוג מנהג יפה בימי הפורים שהונהג על ידי מייסד הישיבה הגאון רבי חיים מוואלוזין זצ"ל, לבחור אחד מחריפי המוחות מבחורי הישיבה לשמש בתור 'רב של פורים' ו'ריש מתיבתא' ליום אחד, במקום ראש הישיבה האמיתי שהיה מתפטר ועוזב את תפקידו לטובת הבחור הנבחר לזה. הנבחר היה רשאי לבקר את מעשי ראש הישיבה ולהעיר ולומר מה שברצונו למנהלי הישיבה.

כך היו בוחרים מידי שנה את התלמיד החריף והשנון ביותר ל'פורים רב', כאשר בכתב הרבנות היה כתוב כי 'רב דחד יומא', וכי כל תורותיו ודרשותיו צריכות להיות רק לחידודי בעלמא בלי שום קורטוב של אמת.

בשנה אחת נתמנה אחד התלמידים אשר לימים נודע כגאון גדול, רבי מרדכי גימפל יפה הרב דרוזניני, ובו נתנו חבריו את עיניהם ובחרו בו שישמש בשנה זו ל'פורים רב'.

בעצם יום הפורים התאספו כל התלמידים ובראשם ראש הישיבה הגאון רבי איצ'לה מוואלוזין זצ"ל, והרב של פורים פתח את דבריו בסוגיא אחת בירושלמי והקשה על הרמב"ם, כשהוא מוסיף להקשות קושיות ולתרץ תירוצים, בונה בנין מפליא ומבריק של פלפול עמוק גג על גג חד וחלק, והיו דבריו קרובים אל האמת.

אמנם למעשה עוררה הדרשה תרעומת והתמרמרות אצל השומעים ודווקא בשל מעלתה. הרב של פורים, הם טענו במיטב היגיון, לא קיים את תנאי

הרבנות של פורים, כי הפלפול היה רציני ואמיתי מדי. התלמידים פנו לראש הישיבה רבי איצ'לה, ותבעו לדין את הרב של פורים אשר שינה את התנאי שהתנו עמו שאסור לו להגיד שיעור שיש בו אף מקצת אמת.

אבל רבי איצ'לה שגם הוא שמע את הפלפול הזה, חיך ואמר:

אמנם כן הפלפול כשלעצמו תורת האמת טבועה עליו, אבל כל הפלפול היה מבוסס על קושיא מהירושלמי על פסקו של הרמב"ם, ודא עקא, כי אין ירושלמי כזה ואין פסק שכזה ברמב"ם... ממילא, אם ירושלמי ורמב"ם אין כאן, הרי שגם קושיא אין כאן והרי כל התירוצים לשווא, להבל ולריק.

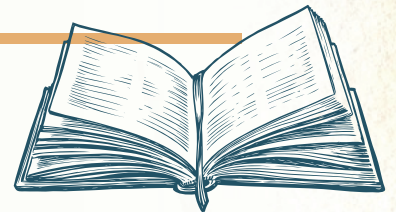
כי אם קושיא מעיקרא ליתא, לא צריכי לפירוקא.

❧

מחר לקבל שכרם

אם ברחקתי תלכו ואת מצותי השמרו (כו, ג)

בהמשך הפסוקים מאריכה התורה בשכר שיגיע לאדם ההולך בדרך התורה וכל ייעודי הטובה שישגיג האדם על ידי שילך בחוקות התורה וישמור

הולך ואינו עושה

ארבע מידות בהולכי בית המדרש: הולך ואינו עושה - שכר הליכה בידו, עושה ואינו הולך - שכר מעשה בידו, הולך ועושה - חסיד, לא הולך ולא עושה - רשע (פרק חמישי משנה יז).

נהג ב'הולך ואינו עושה' שנותנים לו שכר הליכה, קשה להבין: הלא אם הולך לבית המדרש ואינו לומד ואינו מתפלל, למה יהיה לו שכר הליכה, אין הכי נמי שהלך לבית המדרש אבל לא עשה שם כלום? וכי ישב בדד וידום ויטול שכר עליו?

יש שתירצו שעצם ההשתהות במקום קדוש שפיע עליו לטוב ובמשך הזמן אכן ילמד ויתפלל, וכל זה נובע מתוצאה שהלך עכשיו לבית המדרש, לכן מגיע לו שכר הליכה.

לעשות את השבת

והנה יש לומר באופן אחר בהקדם דברי הגה"ק בעל 'שם משמאל' זי"ע בשם אביו הגה"ק בעל 'אבני נזר' זי"ע (שבת תשובה ופרשת מקץ):

כתוב בתורה (שמות לא, טז): "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת". הקשה ה'אבני נזר': הא שמירה הוא מלא תעשה והיינו שלא

את מצוות השי"ת.

כאשר האדם מתבונן בכל הטובות שהקב"ה משפיע עליו בעולם הזה: בריאות, פרנסה, הצלחה ושאר ענייני טובה, הרי ניכר אצלו כי השפע רב ועצום. אבל אף על פי כן מצינו בדברי חז"ל (אבות פ"א מ"ג) "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס", וכן אמרו (עירובין כב.) "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם", אשר זה בא ללמד אותנו שהשכר האמיתי על קיום המצוות אינו בעולם הזה, אלא לעולם הבא.

אם כן, מה עניינן של כל אותן טובות שהאדם זוכה להן בעולם הזה?

אמנם כבר ביאר הרמב"ם, שאין הטובות הגשמיות הניתנות לאדם בעולם הזה בגדר שכר המצוות, אלא השכר האמיתי הוא רוחני ונשמר לעולם הבא.

אנא עבדא דקודשא בריך הוא

אלא שהביאור בזה הוא כך:

עם ישראל נקראו 'עבדים' להקב"ה, שנאמר (ויקרא כה, נה) "כי לי בני ישראל עבדים". גם בתפילת 'ברוך שמי'ה' אנו אומרים מהזוהר הקדוש: "אנא עבדא דקודשא בריך הוא", וכשם שאדון חייב לספק לעבדו כל צרכיו - מאכל, משתה, לבוש

ומדור - כדי שיוכל העבד למלא את תפקידו כראוי, כך הקב"ה משפיע על האדם את כל צרכיו בעולם הזה.

נמצא, שכל אותן טובות אינן שכר על המצוות, אלא אמצעים וכלים כדי שיוכל האדם לעבוד את קונו בשלמות, ואין בזה סתירה למה שנאמר שיש שכר למצוות, כי אכן יש שכר בעולם הזה, אך מקומו האמיתי הוא בעולם הבא.

עבד נאמן קראת לו

מכאן עומק נוסף בעבודת האדם, כי יש שני אופנים בעבודת העבד:

האחד: העובד כדי לקבל שכר; עבודתו מכוונת לתועלת עצמו.

השני: העובד מתוך רצון אמיתי לעשות נחת רוח לאדונו; תכלית עבודתו היא עצם עשיית רצון המלך.

שניהם מקבלים שכר, אך ההבדל ביניהם הוא בעצם מהות העבודה, וזו היא מדרגת העבודה השלמה: לעבוד את השי"ת לא על מנת לקבל פרס, אלא מתוך רצון פנימי לעשות רצונו יתברך. והשכר, אף שיבוא, אינו אלא תוצאה, ולא המטרה.

בגלל אבות הושיע

מילין יקירין מתוך השיעורים על פרקי אבות

'לעשות את השבת'.

והנה שבת הוא מקור הברכה, ומיניה כל שתא יומין מתברכין, ואף דכתיב (דברים טו, יח) "וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה", ומשמע שצריך מעשה שיהיה כלי לחול בו הברכה ובשבת ליכא עשייה, אבל כיון דרחמנא אחשביה להנאה מעשה, אם כן כשנהנה ומתענג מן השבת הרי הוא הכלי לחול בו הברכה, עכ"ל הנחמדים מפז.

ללמוד וללמד לשמור ולעשות

לפי חידושו אפשר לפרש משנתנו כמין חומר:

באמת מדברים כאן מאדם שהולך לבית המדרש ואכן לומד ומתפלל, אבל אינו 'עושה' היינו שאינו נהנה ומתענג מעבודתו, רק הכל בעייפות ובתרדמת הזמן. לכך אמר התנא שרק שכר הליכה בידו, כי מגיע לו שכר שהרי בפועל הרי למד והתפלל, אבל כיון שעשאו בלי הנאה, ותחת אשר לא עבד את ה' בשמחה, לא מגיע לו שכרו משלם.

אבל 'ההולך ועושה חסיד', היינו שהולך ולומד ונהנה מהלימוד ומקבל עליו עול מלכות שמים באהבה, אז שכר ההליכה ושכר העשייה בידו.

תעשה מלאכה, א"כ איך יתכן לומר 'לעשות את השבת', הא בשבת ליכא עשייה, רק שינוחו בו מכל מלאכה, ואדרבה שלא לעשות כל עשייה של חול? ותירץ על פי דברי התוס' (בבא קמא לב. ד"ה איהו) שכתבו שאיש ואשה שעברו על עריות חייבים שתיהן כרת, ואף דכתיב (ויקרא יח, כט) "ונכרתו הנפשות העושות", ואשה קרקע עולם ואיהי לא עבדה מעשה, דרחמנא אחשביה להנאה מעשה, וכיון שהאשה נהנתה נכללת שפיר בנפשות העושות.

כן יש לומר בשבת, שכל מה שהאדם נהנה ומתענג מקדושת שבת חשיב מעשה. לכן כתיב "לעשות את השבת לדורותם", שיתענגו ויתעדנו ביום המנוחה, ועונג קרא ליום השבת, כי עיקר המצוה הוא החיות והשמחה ותשוקת האדם למצוה, וכשאין עושים את המצוות בשמחה מפנימיות הלב, רק כמצוות אנשים מלומדה, אז אין המצוה נחשבת כל כך; אבל כשומרים שבת בשמחה ובחיות ובהתלהבות מתוך עונג, ואין עושים כל מלאכה ונהנים מן השבת, אז מיקרי

ג'צ' אש קודש משולחנ'ם הגבוה של גדולי הדור וצדיקי אמת לרגל יומי דהילולא רבה

ישועות מלכו

הגרי"ז מבריסק כי תפילה בשטיבלאך אינה נחשבת למנין קבוע.

יוצאים ביד רמ"א

מ'רן ה'חתם סופר' זי"ע בשו"ת (או"ח סי' קג ד"ה והנה, אהע"ז ח"א סי' צח ד"ה ויש לתמוה, ועוד) השתמש בלשון הפסוק למליצה, **שבני ישראל יוצאים ביד רמ"א** (יא"צ השבוע ח"י אייר ל"ג בעומר), היינו הרמ"א בעל הג"ה על השו"ע, דפסקין כוותיה. ובמקום אחר (אהע"ז ח"א סיק קנא) כותב החת"ס בתשובה למהר"מ מינץ זצ"ל, שהוא רואה שהוא מתירא לצאת חוץ לגדר מדברי הרמ"א אפילו כחוט השערה, שחכם עדיף מנביא כי כן הוא "והיא תהילתי ותפארת".

בס' 'זכרון משה' הובא מכתב מהגאון רבי חיים עהרנרייך זצ"ל הי"ד הרב הצעיר משאמלוי, ששמע מהרה"ק רבי אברהם יהושע מנאסויד זי"ע, שגדול אחד בא לפני החת"ס ודיברו מאיזה דבר הלכה, ואמר שההלכה היא כך והוא מורה כך. כאשר שאל אותו החת"ס: הלא ברמ"א מפורש להיפך ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א? ענה הרב בדרך הלצה, שדברי הרמ"א בהג"ה כתובים ביו"ד באותיות קטנות, ולכן אינו משגיח עליהם רק פוסק כהמחבר. נתקצף עליו החת"ס וגירש אותו מביתו ולא רצה לראות פניו עוד.

לשון דמשתמע בתרי לישני

בס' 'אזנים לתורה' להגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (פ' וירא) הביא רעיון יפה ויקר בדרך צחות על הפסוק (בראשית כ. ב) "ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי הוא", שהרי התמיהה מבוארת איך זה לימד אברהם אבינו את שרי אשתו לומר דבר שקר, וכן איך אמר יצחק על רבקה "אחותי הוא" (שם כו. ז)?

ומתוך על פי מה שכתב רבינו הרמ"א (יו"ד סי' קנו ס"ג) שאף על פי שאסור לאדם לומר שהוא עכו"ם, מכל מקום יוכל לומר להם לשון דמשתמע לתרי אנפין, והעכו"ם יבינו שהוא אומר שהוא עכו"ם, והוא יכול לדבר אחר.

על דרך זה הביא בס' 'תורת חיים' עמ"ס עבודה זרה, ששמע על גדול אחד מהקדמונים ששאלוהו בשעת גזירה אם יהודי הוא, והשיב להם "כן (קיו) יודע". כסבורים היו הרשעים שמישיב להם בלשון אשכנז שהוא אינו יהודי וניצל, אבל באמת היתה כוונתו ללשון הקודש "כן יודע", אמת וכנים

מקומך נשמר לך ושלך הוא. כאן התבלבל האורח ולא ידע איה מקומו הקבוע...

הביאו אותו לבית ה'נודע ביהודה' ולאחר חקירה קצרה הודה הלה שרמאי הוא, וכי נפגש עם בעל האשה ונודע לו מפיו כמה דברים שהיו בינו לבינה, וכן על מצב חותנו שהיה בימים ההם, ומשום שזיו קלסתר פניו היה דומה לו, החליט לנסות את כוחו ומזלו להיות חתנו של אחד מעשירי פראג.

כששאלו בני פראג את רבם מדוע בחר דווקא בשאלה ומבחן בענין בית הכנסת? ענה ואמר:

"כשנתי עיני בו הכרתיו לאלתר שעומד לפני אדם שהוא רמאי מיוחד במינו, וכשנפגש עם בעל האשה הצליח להוציא ממנו ידיעות אלו בערמה, לכן החלטתי לנסותו אם יכיר מקום תפילתו בבית הכנסת, ובטוח הייתי כי במוחו ובלבו של רמאי ערום לא יעלה לחקור על מקום קדוש, ובכך נלכד בערמתו ונתגלתה רמאותו ותרמיתו".

הקובע מקום לתפילתו

כהספה והשלמה לזה יש לומר בדרך תוכחת מוסר:

לפעמים אחרי החתונה יורד הבעל ממדרגתו, והאשה אינה מכירה אותו ומסופקת אם אכן זהו בעלה או אולי הפך את עורו, העצה לזה הוא לבדוקו אם יש לו מקום קבוע בבית המדרש, כי אם יודע איה מקום כבודו, אז זהו אכן בעלה, אבל אם הוא מבולבל ופונה לימינו ולשמאלו, שאין לו מקום קבוע לתפילתו ולא מוצא ידיו ורגליו בבית המדרש, אזי תדע האשה שאכן נהפך לאיש אחר.

תמכתי יתדותיי על מה שכתב בס' 'כל משאלותיך' בשם הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל, שהסיבה שרואים לפעמים בחורים מצויינים שאחרי הנישואין ירדו ממעלתם, הוא משום שהזניחו ענין התפילה ואין להם קביעות מקום לתפילתם, רק מתפללים פעם בזווית זו ופעם בזווית אחרת.

ולדרכינו אכן יומתק מאד על פי החכמה הנפלאה של ה'נודע ביהודה', כי זה שאין לו מקום קבוע לתפילתו בבית המדרש, מוכיח כי אין לו קביעות בתוך היכל השי"ת וצריך בדיקה אחריו, שמא אכן מתחזה הוא ואינו נקי כפיים ובר לבב.

וראה בס' 'עובדות והנהגות לבית בריסק' (ח"ג עבודת הלב) שכתב: שמעתי מתלמיד חכם אחד שמ'רן הגרי"ז מבריסק זצ"ל יעץ לבחור שהתלונן לפניו על דבר מסוים, שיקפיד להתפלל במנין קבוע, וכמו שאמרו בגמ' (ברכות ו:) "כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו", והוסיף

החתן המתחזה שנגלה קלונו

מסופר על פקחותו העצומה וחכמתו הגדולה של הגה"ק בעל 'נודע ביהודה' זי"ע (יא"צ השבוע י"ז אייר):

אחד מעשירי העיר בפראג השיא את בתו שהייתה צעירה לימים, לבחור חמד בן טובים ירא וחרד ותמים במעשיו. כחצי שנה חיו בשלום, אבל פתאום רוח אחרת הייתה עמו ועזב את ביתו ואת אשתו, ולא נודעו עקבותיו. כך עברו יותר מחמש שנים ולא הגיע ממנו שום ידיעה, והעגונה ישבה בבית אביה גלמודה מבעלה ובכתה על ימי נעוריה שחולפים ועוברים.

לימים בא אורח לעיר פראג, נכנס לבית המדרש ותרמילו על שכמו, ניגש לארון ספרים הוציא ספר והחל מעיין בו. אחדים מיושבי בית המדרש ניגשו אליו וקידמו את פניו בברכת שלום, והיה נדמה להם כי הוא חתן העשיר. מיד הבהילו את חותנו ובתו העגונה, וגם הם הכירוהו על פי סימניו ותנועותיו.

התחילו פרנסי הקהילה ואיתם גם דייני פראג לגלגל עמו בדברים עד שהודה שאמנם הוא בעל האשה. הוא הובא לבית חותנו וגם שאר בני הבית הכירוהו ותגדל השמחה במעונם. גם האשה התחילה להיכנס עמו בדברים, אבל אז החלה לפקפק אם אכן זהו בעלה, כי אמנם הוא הזכיר לה דברים שהיו בינו לבינה לאחר חתונתם, אבל אף על פי כן היה לבה נוקפה אולי אינו בעלה, שכן תחושה פנימית הייתה לה שאינו בעלה, וכיון שלא ידעה מה להחליט.

היא הביעה את ספיקותיה ופקפוקיה לפני אביה, והלך אביה אל המרא דאתרא ה'נודע ביהודה' לשאול את דעתו ועצתו.

ציווה ה'נודע ביהודה' להביא לפניו את האורח הבעל, וכשהגיע האורח אמר לו שלום ונתן בו עיניו. ה'נודע ביהודה' בפקחותו כבר ראה הכל, והזמין את אבי האשה ואמר לו: "לפי שעה לא תדור בתך עם אדם זה, אלא תשב בביתך עד אחרי השבת, אבל אתה תתנהג עם האורח כאילו הוא חתנך לכל דבר, ובשבת כשתלכו לבית הכנסת שבו התפללתם יחד חצי שנה אחר חתונתו, תתעכב מעט בפתח בית הכנסת לדבר עם השמש, ותאמר לאברך שלא יחכה לך אלא יכנס לבית הכנסת למקומו הקבוע, ושים לב לדבר זה".

עשה העשיר כעצת הרב, וכל ימות השבוע התייחס אליו כאל חתנו. כשהגיעה השבת והלכו יחד לבית הכנסת, התעכב בפתח לדבר עם השמש על ענייני בית הכנסת, ואל חתנו אמר: בבקשה אל תחכה לי אלא שב במקומך הקבוע, שכן עדיין

הדברים שהוא יהודי.

והנה מצינו לחכמה שנקראת 'אחות' על שם הכתוב (משלי ז, ד) "אמור לחכמה אחותי את", וחז"ל אמרו (רש"י בראשית כא, יב) שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות. לכן כשאמר אברהם "אמרי נא אחותי את", מתכוון היה לחכמה שהייתה אחותו בנבואה וחכמה, ולישנא דמשתמע לתרי אנפין שרי, ולא היה כאן דבר שקר כלל, עכ"ד היקרים.

ותתצב אחותו מרחוק

בהמשך דבריו מביא סיפור נאה ששמע מפי הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל,

על ההתוועדות הידועה שהתקיימה בעיר פטרבורג, בשעת הגזירה של הצאר להכניס לימודים חילוניים בחדרים, בהתאסף ראש עם יחד גדולי וזקני צדיקי הדור, לטכס עצה איך להעביר את רוע הגזירה.

באותה התוועדות הופיע גם מרן ה'חפץ חיים' זי"ע, והיה זה לפלא בעיני רבי מאיר שמחה שידע שלא הוזמן ה'חפץ חיים' לבוא, כי טרם יצא טיבו בעולם ולא ידעו עוד על גדולתו הרוממה.

על שאלת רבי מאיר שמחה מה שמועה שמע ובא, ומה הוא עושה כאן בפטרבורג? ענהו ה'חפץ חיים' כי עושים עכשיו ניתוח לאחותו ולכן בא לדרוש בשלומה... רבי מאיר שמחה הבין את דבריו כהווייתם והתחיל להקיפו בשאלות על דבר אחותו: מה מחלתה ומי הוא הרופא וכדומה.

חיך ה'חפץ חיים' ואמר לו: לא אודות אחות ממש אני מדבר, רק על התורה הקדושה הקרויה אחות, שמעתי ותרזו בטני כי רוצים לעשות לה ניתוח כאן, לכן באתי לעמוד ולהתייצב מרחוק לדעת מה יעשה לה...

טבל אצבע ומצץ חבירתה

על פי זה נוכל להוסיף רעיון נחמד על המעשה המסופר בגמרא (עבודה זרה יח:): על התנא רבי מאיר בעל הנס, שרדפו אחריו הרומאים וכדי להציל את עצמו נכנס לחנות של עכו"ם וראה שם בישולי עבודת כוכבים, ובכדי שלא יכירוהו ויחשבוהו לגוי, טבל אחת מאצבעותיו בתוך הקדירה ומצץ את חבירתה, שהרי בוודאי לא יעלה על הדעת שיכניס את האצבע הטבולה בבישולי עכו"ם לתוך פיו.

ואכן, הצליח רבי מאיר במעשהו זה, כפי שמספרת שם הגמרא: "אמרי, חס שלום אי רבי מאיר הוה,

מגדים תמתיק ותושיע

אמרות צחות ופניני הוד להתענג בתענוגים

אות הקשת לא נראה

מובא בשם הרה"ק רבי מנחם מנדיל מרימנוב זי"ע שאמר הטעם שנהגו לצאת בל"ג בעומר עם קשתות בידם:

מצינו שאמרו חז"ל שכל ימיו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי לא נראתה קשת בענן בשמים, היינו שזכותו היתה גדולה להגן על כל העולם כולו מפני הפורעניות, ולא היה צריך העולם לראות את הקשת לבלתי היות המים למבול על הארץ, ועכשיו שרשב"י נסתלק שוב אנו מתייראים מפני עוונות הדור, שאלמלא אות הברית של הקשת כבר היה העולם מתמוטט רח"ל. (י"טעמי המנהגים' ל"ג בעומר).

לא הוה עביד הכי".

והנה, בפשטות היינו יכולים לשאול איך עשה רבי מאיר בעל הנס כזאת, להיכנס לתוך חנות של טריפה ולטעום כביכול מהקדירה האסורה, והלא צריך למסור את הנפש כדי להינצל מעבודה זרה?

אלא שנהג כאן רבי מאיר כפסקו של הרמ"א שיוכל להשיב בלשון או לעשות במעשה המשתמע לשני אופנים כדי לבלבל את העכו"ם, ולכן שפיר טבל אחת מאצבעותיו ומצץ את חבירתה כדי להינצל מידיהם.

וציווית את ברכת

ידוע שהרה"ק הרבי ר' מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע (יא"צ השבוע י"ט אייר) היתה דרכו להוריק השפעות טובות לכלל ישראל על ידי כל מיני דרכים ואופנים, כאשר נודע עליו שהיה דורש בקביעות דברי תורה על פרשת המן ובכך היה משפיע שפע לעולם, ובספרו 'מנחם ציון' מובא כי עשרים ושתיים שנה דרש מדי שבת בשבתו על פרשת המן.

כך גם נודעה הסגולה של אמירת פרשת המן ביום שלישי פרשת בשלח, שניים מקרא ואחד תרגום, כמובא במהדורת 'לקוט מנחם' (שנת תשנ"א בהוספות ומילואים) בשם הרה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב זי"ע, שהיה רגיל לומר זאת בשם הרה"ק מרימנוב, כי אמירת פרשת המן שניים מקרא ואחד תרגום ביום שלישי של פרשת בשלח, היא סגולה מיוחדת לפרנסה.

כיוצא בזה מובא משמו של הרה"ק מרימנוב על הזמר שחיבר רבינו אברהם אבן עזרא "כי אשמרה שבת אל ישמרני", שהוא מסוגל לפרנסה. ואולי יש לומר שזה נרמז בבקשה שם בתוך הזמר "ככה

בכל שישי יכפיל מזוני".

כן מובא משמו של הרה"ק מרימנוב שחודש חשון מסוגל לעשירות. ובס' 'ליקוטי מהרי"ח' (הגהות זכרון מנחם) הביא רמז יפה לזה, שהרי חודש חשון נקרא בפסוק (מלכים א ו, לח) חודש בול, ובול הוא תרגומו של עשירות כמבואר בגמרא (גיטין לז.). בענין פרוזבול.

אין חכם קדוש כמוהו

תלמידו הרה"ק רבי יחזקאל מדעש זי"ע בעל 'מראה יחזקאל', כתב בשבחו

של הרה"ק מרימנוב דברים נלהבים

ומפורסמת היא תשובתו (ס"ק) אותה כתב לחברו, ששיגר אליו קושיות וכתב שבאם יתמצא הרה"ק הרבי ר' מענדיל מרימנוב זי"ע, יסכים שאין חכם וקדוש כמותו.

בין דבריו הנלהבים כתב לו הרה"ק מדעש:

"וכי לממונכם הוא צריך או לכבודכם, מה יתרון לו ולכם אם תחזיקוהו לקדוש או להיפוך?! גם מה שכתב, שרבנו יתרץ לו אותן הקושיות ואז ידע שאין חכם וקדוש כמוהו, על זה מילאתי פי שחוק, מאריה דאברהם, וכי מי שיודע לפלפל ולתרץ קושיותיו - קדוש יאמר לו? מה זה לפני איש אלקים קדוש כמוהו, כבר אמרו חכמים (סוכה כח:): "דבר גדול מעשה מרכבה, דבר קטן היות דאביי ורבא", וחד מהמשמשים קמיה דמר יתרץ לו כל ספיקותא בלימוד הנגלה, שהוא בעיניהם רק כקליפת השום נגד השכל הנעלם אור צח ומצוחצח הנסתר בפנימיות התורה... ואמת יהגה חיכי, שכמה פעמים הזהירנו על לימוד העיון והרבה בשבח הלימוד הזה כשהוא לשמה... ושכל הצדיקים שבדורנו לא זכו למעלה עליונה הזאת, רק על ידי לימוד העיון... בכל דבר הלכה ששואלין ממנו, הוא אומר עליו תילי תילין של הלכתא גבירתא, הן הן גבורותיו נוראותיו, כל רז לא אניס ליה..."

הרצאה להחכים יעיין שם בכל דבריו הנפלאים, וידוע שהרה"ק בעל 'דברי חיים' מצאנו זי"ע [שהיה תלמידו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע תלמידו המובהק של הרה"ק מרימנוב], נהג ללמוד תשובה זו בעמקות יתירה ביום ל"ד בעומר יומא דהילולא של הרה"ק מרימנוב, ובשעת לימודו זלגו עיניו דמעות.